

ТИЖНЕВИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 12 (270) рік вид. VII. 22 березня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr).

Париж, неділя, 22 березня 1931 року.

Ознайомлення культурного світа з Україною, вивчення ґрунтовне української проблеми в усій її повноті і ріжноманітності — це та ко-нечна передумова, без якої не можливе зрозуміння Заходом нашої справи.

Без цього не можливо для політичних діячів Європи й Америки уникнути тих тяжких помилок, які свого часу через незнання України і невизнання її державности залишили нас самих у кривавій боротьбі за визволення. Гірко це позначилося на недолі нашого краю та озва-лося й озивається шкідливо й до нині на економічній рівновазі Європи та на сталості загального миру.

Українська еміграція по спроможності робила усе, щоб тому ли-хові запобігти, використовуючи всі можливості, протоптуючи нові стежки.

Українські високі школи в Чехословаччині, праця наукових товариств та окремих учених, що згуртувалися біля них, Український Науковий Інститут в Берліні, Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі, Український Відділ Світового Музею Миру в Брюсселю, Ук-раїнський Науковий Інститут у Варшаві — все це етапи, більші і мен-ші, на тому шляху ознайомлення Європи з українським питанням, мирного завойовання Заходу. Поволі воно йде, але йде. І де-далі за-хоплює все нові країни. Свого часу (ч. 53 з 14. XI.1926 р.), вітаючи від-криття Українського Наукового Інституту в Берліні, ми писали:

«Заснування Українського Наукового Інституту в Берліні яв-ляється поважним кроком в тому напрямку, за яким слід би було споді-ватися аналогічних і в інших місцях.

«Адже інші держави не менші, коли не більші, інтереси, ніж Німеччина, мають на Україні. Не менше нею зацікавлені, розуміють її значіння в загально-європейському життю і ту роль, що повинна вона грати завтра.

«А коли так, то слід і думати про те «завтра», готуватися до нього. Адже завжди програють ті, що попасають задніх. Приклад Німеччини мав би привернути увагу до себе і примусити зостановитися серйозно над цим питанням і інші держави.

«І Україна, і Європа тільки виграють, коли в найголовніших світових центрах засновано буде аналогічні інститути».

Саме минулої суботи відбулася в Парижі скромна урочистість, — першим прилюдним виступом розпочав свою працю «Cercle d'études ukrainiennes». Бажаємо щасливого початку діяльності цій установі, такій корисній, що її народження є заслугою приватної ініціативи. В наступному числі говоритимемо про нову інституцію докладніше.

А в цьому ж з великим задоволенням даємо місце докладнішим відомостям з цієї ж царини — про перші кроки життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. Вони знайомлять з його початком, головним завданням, науковим складом співробітників, з тим, що вже зроблено, і планами розвитку праціна ближче майбутнє.

Вітаючи недавно на сторінках «Тризуба» (ч. 35-243 з 21. IX. 1930 р.) заснування цього українського культурного огнища, вияснювали ми, чому саме тепер, за обставин останнього часу, поява його являється ще потрібнішою, кориснішою і ціннішою.

По-за тими моментами в житті еміграції і в становищі поневоленої на батьківщині нашої науки, які одмічали ми тоді, організація Українського Наукового Інституту саме в Варшаві, столиці сусідньої з Україною держави, дає вже через оту географічну близькість найлегшу нагоду уважно стежити за тими складними процесами, які розвиваються на територіях, окупованих червоними москалями, досліджувати їх та спокійно й безсторонне науково розробляти.

Подяка щира належить ініціаторам цієї справи і тим польським політичним чинникам, які, розуміючи вагу і для Польщі досконального ознайомлення з Україною, прихильно поставилися до проєкту заснування Інституту і сприяли його реалізації.

Завдання Інституту, його статут, імена і того, хто стоїть на його чолі і найближчих співробітників—членів Колегії, дають запоруку, що молода інституція переборе усі перешкоди і прислужиться значно українській науці і взагалі рідній справі.

Праця, та праця, що — словами Грінченка мовлячи — «єдина з нево- волі нас вирве», — ото найкраща відповідь на нерозумні, щоб не сказа- ти більше, вихватки проти нової наукової установи де-кого з нерозваж- них діячів з українських земель, або спанталених гуртків молоді з- поміж української еміграції, в яких знаходять свій вияв прояви пара- фіяльного патріотизму, а иноді і чого гіршого.

Керовники Українського Наукового Інституту у Варшаві можуть бути певні у підтримці і допомозі всіх культурніших елементів ук- раїнської еміграції, державно настроєної.

Ще раз засилаючи молодій науковій установі наші побажання най- ліпшого розвитку і найширшого розросту, вітаємо її за народньою мудрістю покликом:

«Не вважай на врожай: сій жито — хліб буде!»

Початки праці Українського Наукового Інституту в Варшаві.

В додаток до тих звісток про окремі факти з праці Українського Наукового Інституту в Варшаві, які появляються в «Тризубі», дістали ми де-які докладніші відомості, на основі інформацій, які подав дирек- тор Інституту проф. О. Лотоцький на зборах, що відбулися, як ми по- відомляли, 25 лютого в помешканню Інститута.

Інститут — наукова установа типу не шкільного, а дослідчого. Маючи своїм завданням студії над життям України — в минулому й сучасному, Інститут в першу чергу скеровує свою увагу не стільки на питання, що мають значіння переважно теоретичне, скільки на проблеми актуальні, над якими праця може мати значіння практичне в нинішніх умовах життя України.

В обсягу демографії Інститут студіює нинішній стан люд- ности в ССРСР — на основі даних останнього совітського перепису людности, з узгляденням історії територіяльного розселення ук- раїнського народу. Завданням в обсягу антропології і ет- н о г р а ф і ї Інститут ставить собі сформування результатів, що їх осягнули ті науки що-до окреслення українського національного ти- пу. В обсягу історії України Інститут на перший план становить ролю чинника національного й державного в історії Украї- ни. В історії літератури Інститут так само в першу чер- гу ставить розроблення тих наукових питань, що мають найбільший ін- терес в нинішніх національних стосунках, — джерела української

літературної творчості; властиві їй чужі елементи в українській літературі; основні риси української літератури, що відрізняють її від інших літератур; національна стихія в письменстві доби староруської та розвиток її в дальшій історії української літератури; Україна в літературі польській; дослідження творчості Т. Шевченка; сучасні прямування в українській літературі. В обсягу філології Інститут в найближшому часі має на увазі опрацювати питання про відношення української мови до інших слав'янських мов, властивості української мови, справу української орфографії та опрацювати план великої наукової граматики української. Студії над широким обсягом національного мистецтва і духових течій—як у нинішньому стані, так і в перспективі історичній. В обсягу права стоїть на черзі опрацювання історії українського права, зокрема в добі литовсько-польській, головно ж — студіювання нинішнього правового становища та нинішніх правних установ на Україні. В обсягу права церковного, в зв'язку з історією церкви, Інститут, з огляду на поширені в російській науці тенденційні засадничі блуди в цій ділянці, має опрацювати схему історії української церкви, українські джерела церковного права та засади церковної автокефалії. В ділянці наук економічних стоять на черзі для студій такі питання: хліборобське населення України, земельна власність, розподіл її перед революцією та по революції, ринки збуту хліборобських продуктів, с.-господарська кооперація, с.-господарська політика, політична роля українського хлібороба, сучасна промисловість в різних її галузях, промислова політика, торгівля зовнішня і внутрішня, транспорт, фінанси державні і комунальні, водне господарство, справа робітничая, польсько-українські стосунки господарчі.

План той почати вже виконується. Інститут видав уже статистичні дані про українську людність в СССР (праця д-ра Т. Олесіюка) на основі останнього перепису 1926 р. Матеріал цей, компендіум кількох десятків томів, майже недоступних по-за межами СССР, служитиме основою для дальших студій співробітників Інститута. Другий том того ж характеру має подати, в кількох окремих розправах, аналіз тих статистичних даних.

Третій том (вже в друку), присвячений сучасним актуальним питанням економічної політики України, містить праці про розрахунковий баланс України — інж. Є. Гловінського, про сучасну сільсько-господарську кризу — проф. К. Мацієвича, про п'ятилітку доц. В. Садовського.

В друку том четвертий — праця д-ра К. Чеховича, присвячена одній з важливіших проблем філології в значінню ширшому та зокрема в ділянці лінгвістики українського — теорії відомого філолога-філософа О. Потебні про зв'язок мови й думки в психології людини.

Друкується п'ятий том «Праць Українського Наукового Інституту», — праця проф. О. Лотоцького, про українські джерела церковного права, — подано тут національні основи української церкви.

В близкому часі одано буде до друку шостий том «Праць УНІ», —

що містить мемуари Л. Василевського, М. Галина, О. Ледницького, С. Стемповського.

Крім того, до томів, що мають характер збірників (кожний з цих збірників присвячено якій одній основній проблемі), вже готові окремі праці. З таких збірників в найбільшій мірі підготовлені томи, присвячені справі адміністративній на сучасній Україні та колективізації й кооперації на Україні.

Крім праць, що вже знаходяться в друку або до друку готові, низка праць має поступити в Інститут на протязі біжучого року, не далі кінця року. З обсягу питань господарчих проф. С. Гольдельман опрацює монографію «Промисловість України», рохраховану на два томи, — в першому буде подано загальний огляд промисловости України, в другому — окремі галузі того промислу. Инж. Ніцименко підготовлює працю «Дрібна промисловість на Україні». Проф. К. Мацієвич готує працю п. з. «Проблема аграрного перенаселення України», доц. В. Садовський — «Праця на Україні», доц. І. Кабачків — «Бюджетна справа і контроль на Україні», проф. І. Шовгенів «Водне господарство на Україні», проф. Б. Іваніцький — «Ліси і лісове господарство на Україні», доц. В. Іваніс — «Енергетичне господарство на Україні та на північному Кавказі». Кільки дослідувачів - кубанців працюють над описом сучасного становища Кубані з погляду переважно економічного й правного.

З серії філологічної акад. С. Смаль-Стоцький готує працю — «Місце української мови в родині слов'янських мов». Проф. Р. Смаль-Стоцький — редагує збірний том, присвячений основним питанням української граматики. З серії історії української літератури, під редакцією проф. Б. Лепкого, готується три збірники з працями різних авторів: 1) «Україна в польській літературі XVI ст.», 2) «Досліди над творчістю Т. Шевченка», 3) «Сучасні прямування в українській літературі». З серії українського мистецтва провадяться переговори що-до монографій про українське малярство і музику. З обсягу церковного права на викінченню праця проф. О. Лотоцького — «Автокефалія». З обсягу історії проф. М. Славінський пише розправу: «Історія територіяльного розвитку української народности». Проф. В. Біднов готує працю з обсягу української церковної історіографії.

Інститут надає велике значіння виданню мемуарів. Під російським режимом національне життя українське перебувало в умовах ненормальних, знане було лише тим, хто близько стояв до того життя; тому джерела мемуарні набірають для історії українського руху значіння особливе. З того матеріялу в розпорядженню Інститута єсть спогади О. Лотоцького за останні 40 літ. Мається на увазі видати мемуари відомого галицького діяча О. Барвінського, як що доведуть до того розпочаті переговори з спадкоємцями небіжчика. Провадяться переговори що-до написання спогадів з низкою діячів українських і чужоземних, які були свідками подій на Україні в р. р. 1917-1920.

Ділянці духових течій на Україні Інститут присвячує велику увагу. Проф. О. Лотоцький закінчує розправу «Історія української

національної думки». Документи доби революційної опрацьовує проф. О. Шульгин. Документи збройної боротьби — генерали В. Сальський та П. Шандрук. Полк. О. Доценко вже виготовив історію важливого моменту тієї боротьби — «Зимового походу»; до справи додано значну кількість документів, а також мапи. В опрацьованню — «Історія і документи нац.-державної діяльності еміграції української в р. р. 1920-1930». В процесі переговорів справа бібліографії українського видавництва на еміграції. Для заховання пам'яток визвольної боротьби улаштовується музей при Інституті.

Інститут вважає за річ дуже пожадану студію над історією—так би мовити — предків нинішньої еміграції, од давніх часів. З тої ділянки опрацьовується матеріяли, що належать до особи гетьмана Мазепи. З доручення Інституту співробітник його д-р В. Трепке відвідав місця, де перебував гетьман в останні хвили свого життя, місця, зв'язані з його смертю і похованням. Матеріяли що-до Мазепи з архівів віденських опрацьовує д-р І. Токаржевський. Той самий автор приготує до друку, з доручення Інституту, діяріуш наступника Мазепи на еміграції — П. Орлика і його широку дипломатичну кореспонденцію.

Ідучи в тому самому напрямі, Інститут зайнявся дослідженням життя й діяльності Михайла Драгоманова. У дочки його, вдови проф. І. Шишманова, Інститут набув особистий архив його. Архив цей містить в головній частині кореспонденцію Драгоманова — листи до нього діячів українських, російських — революціонерів, письменників, учених, діячів заграничних, рукописи, що надсилалися до редакції видаваної Драгомановим у Женеві «Громади», листи самого Драгоманова до його рідні, числа тих органів преси, де містив Драгоманов свої твори, і т. ин. Дослідження матеріялу з того архиву дасть поважні наслідки для історії нашої політичної думки.

На черзі стоїть утворення бібліотеки з творів самого Драгоманова і про нього, уложення бібліографії широкої літератури, присвяченої йому, опис рукописів його, що знаходяться в інших місцях (головно в Національному Музею у Львові). Єсть уже початки музею ім. М. Драгоманова — дар дочки його п. Л. Шишманової: срібні вінки, де-які речі з його бюро робочого, цінний альбом краєвидів місця його народження. Пані Л. Шишманова ласкаво обіцяла ще переслати посмертну маску свого батька.

Згідно з статутом своїм Інститут приступає до приготування підручників. В тім обсягу прсф. О. Лотоцький підготує компендіум українсьзнавства з широким додатком бібліографичним. Другою працею в тім напрямі буде «Historyка» проф. М. Гандельсмана; автор пристосовує свій цінний твір для ужитку у високих школах українських.

Інститут уряджує в кожному триместрі виклади публічні, в яких беруть участь учені українські й польські. В осінньому триместрі були такі виклади: прсф. О. Лотоцький — про автокефалію, проф. М. Кордуба — про духові зв'язки між громадянством на Україні і в Галичині в другій половині ХІХ ст., проф. К. Мацієвич — про колективізацію селянського господарства на Україні. В зимовому семестрі мали виклади: Прсф. М. Гандельсман — «Із студій над генезою новітньої

нації», проф. В. Біднов — «Із історії боротьби за незалежність української церкви», міністр Л. Василевський — «Про національну справу», доц. В. Садовський — «Україна в п'ятилітньому господарському плані СРСР», — проф. Б. Лепкий — «Думки Т. Шевченка», проф. Р. Смаль-Стоцький — «Ритмика поезії Т. Шевченка».

Роспочато праці семінарійні — згідно з регуляментом, який ухвалила Колегія. Керівники семінара економічного — проф. К. Мацієвич та доц. В. Садовський. Останній керує і семінаром правничим, де провадить працюю д-р П. Сулятицький; на правничому семінарі праця провадиться в двох напрямках — права адміністраційного і судового. Керівник семінару енергетики — проф. І. Шовгенів. Про перебіг праць семінарійних систематично подаємо у нашому відділі хроніки. На кожному із згаданих трьох семінарів працює пересічно десять осіб. Ті молоді сили, що працюють тепер під керівництвом своїх бувших учителів в українських школах в Чехії, поволі підготовляються до самостійної наукової праці.

В тих самих цілях підготовки наукових сил Інститут видає стипендії учням вищих шкіл, що подають надії з погляду наукового, особам, що спеціально підготовляються до наукової праці, а також особам, що працюють науково з доручення Інститута.

Положено початки бібліотеки Інститута. З погляду завдань Інституту найбільшу цінність в ній мають видання совітські. Бібліотеки у Варшаві і по-за Варшавою, ідучи на зустріч потребам Інститута, уділяють йому дублікати своїх книг. З цього джерела Інститут ще має дістати багатий матеріал. Одним з джерел для поповнення бібліотеки виданнями інших наукових організацій, шляхом обміну, вже й тепер починає ставати власне видавництво Інституту. Міністерство Освіти передало Інституту «Студії для української граматики», 7 книжок, по-над 400 примірників кожної.

Колегія Інститута складається з п'яти осіб: директора — проф. О. Лотоцького, секретаря — проф. Р. Смаль-Стоцького, членів — проф. Б. Лепкого, проф. К. Мацієвича і доц. В. Садовського.

Процес II-го Інтернаціоналу.

Той процес лідерів московських меншевиків, який у Москві розіграли большевики, має свій глибокий зміст. На ньому не лише большевики судять меншевиків, але що справедливіше, меншевики судять самі себе і цілий II-ий Інтернаціонал. Звичайно, не тим, що «признаються» під нагнітом ГПУ, ніби провадили контр-революційну роботу, не тим, що визнають «свої» «помилки й злочини», але своїм минулим, тим, що вони робили і проповідували. Згадати про це дуже не шкодить, бо історія російських соціалістів під час революції в Росії є дуже повчальною, як рівнож повчальним є і те, що робив II-ий Інтернаціонал досі в цілому. В цій малій замітці немає змоги обговорити справу в цілому та це й не потрібно.

Згадаємо отже лише те, що є найяскравіше. На державній нараді, скликаній в серпні 1917 року, лідер меншевиків Церетелі всю свою промову присвятив захистові Леніна і большевиків.

В своїх «Спогадах» Керенський сказав: «лідери московського соціалізму в період початку революції вважали Леніна чесним, хоч і зарозумілим і не дали його арештувати».

Цілий московський поміркований соціалізм був і є противником якої б то не було рішучої акції проти большевиків. Коли перечитати «Соціалістическій Вестник» (офіц. орган московск. меншевиків, що видається в Берліні), то для всякої безсторонньої людини стане ясным, що вони проти большевиків не по суті, а лише по формі. Вони не осуджують комуністичних експериментів, а лише ті способи, якими вони провадяться. Тої самої політики відносно большевиків і комунізму тримався і II-ий Інтернаціонал в цілому. Варто хоча б згадати визнання большевиків англійським робітничим урядом, таке ж визнання їх під впливом соціалістів Францією і т. д. і т. д. Результат політики меншевиків на Московщині є той, що вони сидять на безславній лаві підсудних большевицького бутафорського суду, а в їх особі на цій же лаві сидить і другий Інтернаціонал, що проповідував непротивлення злу і еволютивну теорію виродження большевизму в справжній соціалізм II-го Інтернаціоналу.

Процес меншевиків ясно показує, що такі елементи утопичного соціалізму, не здатні вести боротьбу з большевиками за національну справу, дійсно стати в обороні свого народу за його кращу долю. Непослідовні інтернаціоналісти, є вони неспослідовними і на національному ґрунті. Отож в реальному життю і в рішучій боротьбі, якою воно є, вони всюди виступають лише, як жертви несповнених ілюзій, як жертви половинчастости. Їх можна жалувати, як людей, але як партія, вони себе осудили значно раніше того, ніж їх посадили на лаву підсудних московські большевики.

I. Заташанський

Теж «Просвід» на прилюдний тор, часом викликаний.*)

Протягом віків неволі багато скарбів своїх стратив нарід наш. Стратив державність свою, а з нею і ім'я своє. Світ забув його, поховав його. І вмер би і сліду не лишилося б, як би не зберіг скарбу єдиного свого, та скарбу, який до життя пробуджує та нові сили надає. Цей скарб зберіг нарід наш, а ім'я йому — рідна мова. Зберіг він скарб цей у піснях і думках своїх; зберіг він у творах пророків, письменників і поетів своїх. І в слушний час, коли поїржавілі кайдани почали рватися, мова рідна, слово рідне. пробудили нарід наш до чину, до життя.

*) Т. Якимчук. «Просвід на прилюдний тор, викликаний часом». Париж. Січень. 1931.

Не судилося всіх скарбів однайти, не судилося власної держави збутувати та закріпити, але не судилося часово. Збуджений нарід наш з новою неволею бореться, скарби свої віднайде та державу свою збудує, бо ще має скарб свій єдиний, у боротьбі кров'ю вірних синів своїх посвячений. Має мову свою.

Хотіли червоні царі, за прикладом попередників своїх — «білих» царів московських, цей скарб замінити та свою мову накинути. Не пощастило. Пустилися на хитрощі... почали мову нашу «пролетаризувати», «очищати» та до московської «наближати». Нові жертви поніс нарід наш — на «дыбу» московську пішли найкращі скарбохоронителі його з С. Єфремовим, а з ними пішло й вогнище слова нашого — наша Академія Наук і релігійна душа народня — відроджена церква українська.

Все сучасні царі московські відібрали, хочать і слово — цей скарб єдиний животворчий -- одібрати. Не пощастить і їм, як і попередникам їхнім не пощастило.

Це тим — на Україні. Але й тут, на чужині, на еміграції, сучасні царі московські собі несподівано спільників знайшли. Під покровом, «щчо рідна мова дорожча над усе в Парижі», несвідомі спільники пролетаризаторів мови нашої намагаються «відродити» її, «очистити», додати «дорічності» їй та «оскарбити» її знаками та «абками».

Там «пролетаризують», тут «відроджують». Там це роблять під гаслом «опанування масами», тут — під гаслом «віднайти для неї всю затратяну красу». Але і в тих, і в цих мета одна — засмітити, забруднити, звульгаризувати та на світове посміховище рідну мову нашу виставити.

Прийде час і сміття «пролетаризаторів» і «відродженців» одвіється, піде в небуття та забуття, а мова наша, як сяла, так і сятиме. Марна праця «пролетаризаторо-відродженців», атому й уваги не варті ні Скрипниківські проекти «нового» правопису українського, ні проекти ріжного роду «пісноплеків» з паризького бруку.

Але не можна хамства минути, проявом якого є Якимчуків «Провсвід» і проти живих, і проти померлих культурних діячів наших, будителів наших.

Ті, що відійшли від нас, не потребують оборони. Вони по собі пам'ять невмірущу позоставили, бо в часи термязи та неволі нашої вогонь живий піддержували та не давали йому погаснути. По собі вони скарби великі залишили, які боронять і боронитимуть їх, а життя Великого Тараса, П. Грабовського, М. Коцюбинського, Л. Українки, Б. Грішченка та інших наших будителів каже само за себе:

Не дивно, коли в очах народу нашого, вороги наші намагаються будителів понизити, але дивно, коли роблять це ріжного роду «свої» «пісноплеки», як це зробив «духовий вождь» цих «пісноплеків і думкарів» Т. Якимчук, закидаючи будителям нашим таке: «Всі наші пісменники балагурили, фіглярували, лабузили, підлесчувалися до Москви». Чи це ж не прояв хамства найвищого?

«Дійсною прабатьківською мовою ніхто не спромігся нічого написати», пише п. Якимчук. А якою ж мовою до цього часу писалося?! Та що це за «прабатьківська» мова? Може та, якою порозумівалися пер-

ші людяноподібні осібники на землях наших і яку «відродили» Якимчуки-«пісноплеки»? Коли таку мову Якимчуки «прабатьківською» вважають, а свою писанину першими творами в «прабатьківській» мові вважають написаними, то мають рацію, аленамця їхня «прабатьківська» мова нагадує лише таку ж «прабатківську» мову москалів у писаннях Трет'яковських. Така ж «красномовність», така ж і «дорічність»!

Непошана до наших будителів брехня та бруд на їхнє життя та діяльність показують лише втрату не тільки національної гідності в автора «Просвіду», але й чисто людської. Навіть мертвим не дав спокійно відпочивати, а що ж казати про живих! Живі реагують на атавістичні прояви «пісноплекального» хамства — отже найбільшу порцію бруду дістали живі, а серед них один із заслужених працівників наших у всіх галузях нашого минулого та сучасного життя, В. Королів-Старий.

Не думаю боронити нашого заслуженого діяча та будителя (та ще перед ким? перед Якимчуками!) — В. Старого наше громадянство добре знає та «красномовність» Якимчукову добре оцінить. Але не можу не сказати Якимчукам — «пісноплекам», що такі вислови на адресу нашого заслуженого діяча та письменника, як: «дроб», «москволиз», «малорос», «блор», «підпанок малоросик» і т. и. є лише проявом хамства найвищого, яке має тавро «made in Moscovia».

Людина, яка претендує на «пісменника» та «думкара» мусіла б мати хоч трошечки культурності та таких висловів на адресу діячів наших, якими де-які «пісноплеки» паркани прикрашують, не вживати.

Не треба тако ж анонімами прикриватися та казати, що В. Королів-Старий «вихований при королівських палацях». Це ж дрібнесенька та паскуднесенька демагогія. Правда й В. Королів-Старий не минув «королівського палацу», але таких «палаців» за ґратами багато царі московські набудували для будителів народу нашого, щоби ці будителі Якимчуків на українців свідомих не могли виховувати, та як видно царі трохи осягнули свого — маємо такий гарний доказ, як «Просвід» і автор його.

Хай собі «пісноплекають» Якимчуки — скарбу нашого національного, нашої рідної мови їм не пощастить засмітити, ані наших будителів не пощастить їм в очах народу заганьбити. Будителі будитимуть чи при життю своєму, чи по смерті, а Якимчуки «позловіявши» відійдуть у непам'ять.

Не варт уваги «творчість» Якимчукова. Можна б «Просвід» без уваги минути (деталі я й мінаю, бо вони купи не держаться), але не можна байдужим бути до такої «подяки» старим нашим за працю їхню невтомну в минулому та сучасному, яку висловили їм Якимчуки. Такі «подяки» відбірають і без того життям зруйновані сили, а ці сили нашому народові ще потрібні та й не багаті ми на них. На нас обв'язок лежить ці сили зберігати та від напастів «своїх» і чужих боронити. Во ім'я цього обов'язку й мені довелося увагу звернути на те, на що в нормальних умовах життя не варт уваги звертати.

Думаю, що наші шановні діячі на полі культури національної

згадають народню мудрість нашу — кого Бог захоче покарати, від того розум одбере. Як видко, Якимчуків Бог покарав, а на людей без розуму неварто гніватися та блюзнірські слова їхні не вільно до серця брати.

Олекса Костюченко.

Пам'яті героя.

13 березня ц. р. пройшло 13 років з дня смерти вірного борця за Україну Івана Голоскевича. Покійний, син пан-отця Кам'янецького повіту на Поділлі, вчився в Подільській Духовній Семинарії. Після евакуації школи з Кам'яця, в 1917 році, опинився в м. Лубнях на Полтавщині. Тодішні обставини на Україні, боротьба за власну державу і її народ, кликали кожного свідомого українця стати до боротьби, а навіть віддати життя своє на вівтарь батьківщини. Отже покійний те, чого від нього вимагала батьківщина, виконав од початку революції, він був вогником серед товаришів «бурсаків», підпалював серця черствіших і наслідком його праці не один «бурсак» став гайдамакою. В кінці 1917 року і в початку 1918 був в українській армії, в Гайдамацькому Коші, а в лютому повернувся в м. Лубні, продовжувати освіту.

Та не сиділося покійному; розумів, що почате діло треба вести кінця, а тому став гуртувати біля себе товаришів, аби продовжувати боротьбу з ворогом. Місцева ком-ячейка запримітила його працю і рішила цього небезпечного гайдамаку знищити.

13 березня 1918 року покійного знайдено недалеко од станції Лубень замордованого. По оповіданню очевидця залізничника, його безбройного схоплено на станції вночі, затягнуто в поле і там в страшний спосіб мордовано. Досить сказати, що ми, товариші, не могли його пізнати. 16 березня в присутності усіх шкіл м. Лубень, і всіх горожан, під звуки духової оркестри Семинарії, покійного — цього мученика за свій народ — поховано на Лубенському кладовищі.

Хай же в цей день душі його живих товаришів проймуться жалем, а серця стисне біль за втрату великого з-поміж нас товариша і жадоба помсти ворогові за цього мученика.

Петро Завальницький.

Віляр дю Плянай.

3 міжнароднього життя.

Англія та Індія.

Англо-індуська конференція за круглим столом, що про її значіння зважено було свого часу на цьому місці, скінчилася, як відомо, згодою між заинтересованими сторонами. Погодилися на ґрунті проекту про радикальне зреформовання державного урядування, яке сконструоване в такий спосіб, щоб Індія з колонії має бути претворена в окрему автономну державу в системі Британської конфедерації.

Детальної конституції конференція не виробила. Вона зазначила лише директиви та принципи, що мають лягти, з одного боку, в основу установчих законів нової Індії, як федеративної держави, а з другого — в основу тих зв'язків, які мусять бути встановлені між Індією та її європейською метрополією — Англією.

Загальна структура проекту, накресленого конференцією; зводиться до таких генеральних ліній. Індія, як федеративна держава, складається по-перше, із незалежних князівств, на чолі яких стоять васальні що-до Англії та автономні у себе вдома магараджі; по-друге — із автономних провінцій, які перед тим були під безпосереднім урядуванням англійців.

Режим у незалежних князівствах зостається той самий, що був і досі, а провінції мають дістати свої провінційальні парламенти. На чолі провінцій стоятимуть англійські губернатори. Губернатор призначає міністерство із складу депутатів парламенту, і міністерство те являється відповідальним перед парламентом. Але губернаторові, як представникові верхньої влади, надається право, у певних випадках, видавати накази її розпорядження, минуючи її міністерство, її парламент.

На чолі цілої Індії, як представник метрополії, місце дотеперішнього віце-короля заступає генерал-губернатор, а поруч з ним — федеральний парламент із двох палат, верхньої (150 депутатів) та нижчої (200 депутатів). Члени верхньої палати почасти призначаються генерал-губернатором та магараджами (від князівств), а почасти вибіраються населенням (од провінцій). Депутати нижчої палати від провінцій вибіраються на п'ять літ населенням, а від князівств — знову ж таки призначаються магараджами. Федеральний уряд призначається генерал-губернатором із членів парламенту. Одповідає уряд перед парламентом, але виявити йому недовіря парламент може лише кваліфікованою більшістю в дві третини голосів. Генерал-губернатор має право *veto* що-до постанов, прийнятих парламентом, а крім того, при певних умовах, має право виявляти свою владу, не питаючи думки парламенту; так само йому ж належить і право роспуску нижчої палати парламенту. В руках генерал-губернатора, крім того, знаходиться армія, зовнішня політика, почасти фінанси, а також контроль над чинністю губернаторів і над взаємовідносинами між незалежними князівствами та комплексом провінцій, що їх досі звали Британською Індією.

* * *

На такому проєкті погодилися в Лондоні, з одного боку, представники англійського уряду та всіх головних політичних партій Англії, а з другого — магараджі та делегати поміркованих національних груп, індуських і мусульманських. Але цього було мало. На конференції Індія не була повно представлена, бо не поїхали туди ні лідери крайніх течій, не дав свого представництва і Магатма Ганді, святий для народу, визнаний вождь найширшого в Індії національного руху, ініціатор і стратег своєрідної революційної чинності, що дістала назву пасивного спротиву.

Друга стадія англо-індуського погодження й замирення перенесена була тому з Лондону до столиці Індії — до Делі. Після того, як з Англії повернулися індійські делегати, як широко став відомий вироблений конференцією проєкт нової конституції, віце-король Індії безпосереднє з тюрми, в якій сидів Ганді на протязі останніх місяців, закликав його до себе для персональних пересправ.

Ганді погодився і прийшов до віце-короля в такому вигляді, в якому він завжди ходить по-між народом своїм: з непокритою головою, напів голий, в шкіряних постольцях на босу ногу. Довгі часи, в двох конференціях, як рівний з рівним, переспраляли між собою — англійський лорд, представник наймогутнішої в світі держави, і босоногий, європейськи освічений індуський святий. Обговорили і знайшли елементи для замирення, засновані не на капітуляції когось одного із них, а на взаємних уступках, продигованих умовами часу та інтересами сторін. Зговорилися, підписали згоду і розсталися, висловивши один одному найбільшу в британському світі хвалу, бо признали один одного — довершеними джентельменами.

Згода, та зводиться до таких пунктів. Індуські націоналісти припиняють кампанію пасивного спротиву та бойкот англійського краму. Звільняються з тюрми всі індуси, засуджені за пасивний спротив та за участь у викликаних тим заколотах; одночасно припиняється і розслідування що-до нелойяльних вчинків, допущених поліцією проти пасивних бунтівників. Націоналісти обов'язуються припинити боротьбу проти урядової соляної монополії, але населення приморських провінцій дістає право здобувати сіль само для своїх потреб. Націоналісти мають право й надалі

вести свою пропаганду, але вона мусить бути заведена до легальних берегів, і т. и.

Цією згодою між віце-королем і Магатмою прочищено дорогу до третьої стадії справи англо-індуських взаємовідносин, що має відбутися в дальшому часі також в Індії, в її столиці — Делі. Там має бути скликана друга конференція, так само, як і перша, в знак абсолютної рівності делегатів за круглим столом. На цій конференції мали бути представлені, з англійського боку, всі три англійські політичні партії, з індуського ж — на цей раз також усі національні групи, крім самих крайніх, що до певної міри скомпромітовані явними і потайними зв'язками з большевиками. Предметом конференції мали бути чисто конкретні справи: детальне вироблення конституції й державного ладу, а також вирішення тих питань, що їх не змогла довести до кінця Лондонська конференція, — тоб-то, урегулювання взаємовідносин індусько-мусульманських, кастових і т. ин.

На жаль, над цією конференцією наче-то починають нависати уже й зараз темні хмари. Устами свого лідера англійські консерватори немов би ухилиються вислати до Індії своїх представників; з другого боку, під впливом цього становища консерваторів, — безсумнівної британської влади в недалекому майбутньому — починають хитатися і національні партії індуського конгресу. Правда, можливо, що англійські консерватори не хочуть зараз їхати тому, щоб не йти їм під проводом їх противника Мак-Дональда, щоб не дати йому тим триумфу законченої справи, а взяти той триумф собі, коли вони стануть у влади. Бо ж хто знає, як в самому найближчому часі обернеться справа в англійському парламенті.

* * *

Яка буде дальша стадія індо-англійської боротьби та англо-індуських взаємовідносин? Точні відповіді не видно і, здається, не знає її зараз ще й сам Ганді. Про це яскраво говорить поданий в англійській пресі опис його триумфального повороту з Делі після конференції з віце-королем до рідного йому міста, до малого Агмед-Абаду в глибині Індії. Іхав Магатма третьою класою звичайного потягу, що спинявся на кожній маленькій станції. І на кожній станції чекали його нечисленні натовпи індусів, що голосно вітали його й просили, аби він щось їм сказав. Але народний вождь скрестивши на грудях руки, задумливо сидів на своєму місці у вагоні, не відповідаючи на привітання, не повертався до людей і не промовив до них ані слова. Так він проїхав аж до Агмед-Абаду, але й там не промовив до натовпу, а лише підвів руки вгору і мовчки поблагословив народ.

А у відозві своїй, що він її оголосив ще в Делі, закликає Ганді до спільної співпраці всі класи і нації Індії і говорить, що для зреалізування національної справи потребує він допомоги не тільки своїх прихильників, але й усіх індуських партій та індуських князів, а крім того й усіх мусульман і всіх англійців. На заході — в Європі — такого року заклик напевно прогмонів би марно в повітрі, але на сході, в Індії, хто знає, чи такі не здійсняться він. Надто вже далека від нас психологія отої східньої душі та східніх настроїв. Досягла ж в Індії своєї мети проповідь пасивного спротиву, однодушно визнана в Європі нікчемною.

Правда, до справи заплутані не тільки східні люди, а й такі справжні європейці, як англійці. Але ж як раз англійці ліпше за всіх інших європейців розуміють східню психологію. Це вже видно з перебігу перших двох стадій справи англо-індуських взаємовідносин. Тому то і за її кінець вони не дуже то так і непокояться. **Observer.**

3 преси.

Росіяне і досі не визволилися з-під психозу великої Росії, отієї покійної імперії, «єдиної й неділимої». Всі вони — від найчорніших аж

до найчервоніших — ніяк не можуть погодитися на самостійне існування України та інших земель з колишньої «в'язниці народів». Не хотять і в думках припускати їхнє відділення від Москви. Під тиском сили і фактів де-які з них роблять ті чи інші поступки українському національному рухові. Але визнати незалежність України — вони не здатні.

З тим більшою приємністю можемо ми відмітити програм молодого руху на чолі якого стоїть князь Галіцин, граф Остерман, Голова «Комітету Міжнародної Ініціативи Антибольшевицької» і Товариства «Vers les Etats-Unis d'Europe».

Програм той складається з 5-х пунктів, що їх ми наводимо нижче за французьким журналом «Les Ambassades et les Consulats». Ось вони:

1. Для Росії, України, народів Кавказу, Білорусі і всіх республік, що ССРСР установив чи визнав, — право розпоряджатися вільно своєю долею, в складі конфедерації європейської, на рівній нозі з другими країнами континенту.

2. Забуття і прощення для всіх тих, хто з власної волі чи з примусу, здала чи з близька, сприяв установленню режиму совітів і визнав свої помилки.

3. Відновлення принципу індивідуальної власності.

4. Абсолютна свобода для всіх культур.

5. Безпосереднє відновлення нормальних відносин політичних і економічних з Європою і з цивілізованим світом і входження всіх країн, які складають нині ССРСР, в склад Ліги Націй згідно її пактові».

Одна ластівка — весни не робить. Але в пунктах князя Галіцина ми маємо рідкий по-між росіянами прояв справедливості, тверезості і бачимо поруч з благородним ідеалізмом політичний реалізм. Можна побажати успіху новому рухові, якому його ініціатор з своїми товаришами віддають стільки молодої сміливості та енергії.

* * *

Процес СВУ організований більшовиками рік тому для осоромлення УНР і уенерівців, тепер придався і нашим націоналістам для тієї ж мети. «Розбудова Нації» ч. 1-2 тоном прокурора Любченка пише на ст. 56 таке:

«Ще недавно було так: українська держава і законний її уряд — це ми (ніби уенерівці); праця на Україні і зв'язок з нею — це ми (також уенерівці); і зовнішня укр. політика — це ми (рівно ж уенерівці)...

Та прийшов процес СВУ на Україні. Виявилось, що не тільки ніяких впливів уенерівський центр там не має, але й найменше революційні елементи просто осуджують їх».

Чи не думає «Розбудова Нації», що вона такими аргументами проти УНР солідаризується з ГПУ і знущується над тими нещасними жертвами, що ця остання посадила на лаву підсудних під час процесу СВУ? Соромно, панове! До такого ще не доходив на еміграції ніхто, крім «возвращенців».

* * *

Але «Розбудова Нації» уміє користуватися не лише фальшованими большевицькими вироками, уміє вона ще фальшувати і сама. В тім же числі 1-2 (ст. 56-57) говорячи про ноту УНР польському урядові в справі галицьких подій, запевняє вона своїх читачів, що ноту подав не уряд УНР, а... сам собі польський уряд, що в особі м-ра Залеського, сказав ніби українцям, що, мовляв

«найліпше буде, коли передасте мені ноту у справі пацифікації; це ні мені, ані Польщі вже тепер не пошкодить, а вам pomoже».

Орган «Проводу» це напевно знає. Він так докладно наводить слова, якими саме ніби-то говорив п. Залеський, що чи його співробітник сам при тому був і на власні вуха чув те, чи принаймні з власного пальця висав. Отже ноту подав сам собі п. Залеський, — так запевняє орган «Проводу». Тим часом паризький «безпартійний» орган тих самих «націоналістів» має інформації «абсолютно вірні», але інакші. Паризька газета цю честь приписує п. Сухенкові — з польського міністерства внутрішніх справ. Як бачимо ще ймовірніше і ще геніяльніше!

«Рятували себе з прикрого положення наші «хитрі хахли» (це наші делегати в Женеві. Прим. наша.), в той спосіб, що за дозволом польського уряду і в порозумінню з Сухенком (один з авторів галицьких погромів) вислали вони «дипломатичну ноту» до Польщі в справі Галичини» («Незалежність» ч. 2).

Отже, один раз — Залеський, другий раз — Сухенек. В організації «Проводу націоналістів», такій міцній, виробленій і досконалій, чувається проте одна прогалина: слід їм завести поруч з іншими референтурами ще й центральну референтуру брехні та інсинуацій: тоді менше траплятиметься таких конфузів. А то не в одно брешуть.

* * *

Аби тільки чимсь дозолити ненависним діячам з УНР, «Розбудова Нації» всяких способів береться. Щоб не писати, як в дійсності представники Українського Т-ва Прихильників Ліги Націй боронили права українського народу на недавній сесії Унії Товариств Прихильників Ліги Націй в Брюсселю, не подавати їхні промови і заяви, вона бере опис перебігу сесії з німецької газети «Франкфуртер Цайтунг» і перерає від себе плітку, ніби польський делегат Стронський казав:

«Мені надзвичайно прикро було слухати промову українського представника, бо всі присутні зрозуміли, що тут виступає агент Польщі».

Виводячи свої візерунки з пліток і наклепів, «Розбудова Нації» вдається за допомогою цього разу до... польської ендеції. Оце справжні

приятелі України! Вітаємо «Провід» з новим спільником. Спілка справедливо зворушлива. А втім, і то «націоналісти» і то «націоналісти».

* * *

В ч. 3 паризька націоналістична «Незалежність» клялася, що вона не є націоналістичною, а «безпартійною», і підкреслювала свою «безпартійність». Це писалося для українців у Франції. Тепер в ч. 7 «Канадійського Українця» знаходимо оповістку редакції про те, що цей двохтижевик («Незалежність»).

«с органом організації Українських Націоналістів та обороняє ідею самостійності і соборності України».

Впрост тобі двуликий Янус: як у того бога обличчя на два боки, — на один — війна, а на другий — мир, так і «Незалежність» має два обличчя: безпартійність і партійність. Може ще єсть і третє, та певно таке, що безпечніше його від людей глибше ховати. Що кому до вподоби, на який крам де більше попиту: для Франції вигідніша «безпартійність», а на американський експорт — націоналісти чистої води.

Чи не нагадає вам це відомої розмови: «Цигане, цигане, якої ти віри?» — «А якої вам, батечку, треба?»

З широкого світу.

— Англійська палата депутатів прийняла закон про приєднання Англії до договору про обов'язковість арбітражу.

— Французькі авіатори Режінансі і Тялуте побили рекорд лету з вантажем.

— Процес меншевиків у Москві закінчився присудом головних підсудних до в'язниці на 10 років; решту присуджено до менших кар.

— У Парижі померла дружина покійного лідера французьких соціалістів Жореса.

— Мексиканський уряд дозволив іміграцію кількох тисяч слов'янських фермерів до Мексики.

— Каталанські самостійники випустили маніфест, направлений проти іспанського монархізму.

— На турецько-перському кордоні з'явилася епідемія чуми.

— Влітку союз італійських промисловців виправляє до СССР спеціальну комісію студіювання ринку.

— Італійський астроном Вольта відкрив нову планету «С. А. 1931».

— Італійський уряд видав закон про конфіскацію всього майна сенуситського племені в Триполі.

— Американський уряд замовляє своїм заводам для поновлення повітряної флоти 388 нових військових аеропланів.

Хроніка.

З життя укр. еміграції.

У Франції.

Українська школа в Парижі.

В неділю 15-го березня в помешканні Української Бібліотеки ім. С. Петлюри відчинився перший відділ Української Школи в Парижі — відділ для дітей молодшого віку: від 5 до 10 років. Зайняття провадять українські пластуни. Зібралось дев'ятеро дітей. Перший день школи пройшов швидко і весело: вчилися, співали і бавилися.

Школа буде провадитися в Бібліотеці що неділі о 10-ій годині ранку.

Для забав дітей будуть виводити до малого Люксембурзького садку, що близько коло бібліотеки.

Запис дітей до школи продовжується. Навчання є безкоштовним.

— Ш а л е т . 24 січня Мистецьким Т-вом при Українській Громаді в Шалеті виставлено було комедію-оперету Кропивницького «Пошилися в дурні». Режисував п. Шульга, музикальною стороною п'єсу відав п. Ковган. П'єса пройшла дуже гарно. Участь приймали п. п. Шульга (Кукса), Сопільник (Дранко), Маслюк (Антін), Іщук (Ничипір), Калюта (Василь) та Захвалинський (писар), а також пані Карнаухова (Оришка) та Усенкова (Горпина).

В Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту. 5 березня 1931 р. на зборах Економічного семінару інж. Шевченко зачитав доклад на тему: Агрономична організація в УССР.

Зміст доповіді зводиться до наступних тез: Українська агрономична думка і практика до війни багато внесли великих цінностей ідейних і організаційних до загально-імперської агрономичної скарбниці, але на агропомогу з засобів загально-державних Україна мала менше, ніж то відповідало її питомій вазі. Большевики, що поставили собі метою прямування через колективізацію до комунізму, по окупації України значно знищили попередні здобутки укр. громадської агрономії; всю агропомогу сцентралізували, агронома зробили урядовцем наркомзему, замість громадського діяча дожовтневих часів. В сфері агропропаганди большевицька система має мало суттєві придбання: агросуди, агроп'єси. Методи контракції та податкових пільг поширені на користь с. г-ва. Роля с.-г. політики держави в питаннях с. г-ва зросла і тому переважають методи примусової регуляції. Показові заклади зруйновані, а в рештках своїх удержавлені, намагаються підносити якість с.-г. продукції. С.-г. продукція в УССР поволі підноситься, ще чуйно реагує на стихійні лиха — посухи, вимерзання, але в деяких галузях ще й досі стремить до господарчого стану років довоєнних. Сучасна агроорганізація закріплена за державною адміністративною системою управління, поволі все більше наближається до с.-г. населення з користю для продуктивності с.-г-ва. Агроперсонал совітської продукції значно зріс кількісно. І віком, і стажом він переважно молодий. Підготовка загальна і фахова не дорівнює довоєнній. Справі піднесення с.-г. продукції України він відданий, але серед совітських загальних умов не зміг піднести ще її на рівень народньо-господарчих вимог. Дობольшевицькі організації

суспільні — с.-г. товариства — по всій країні знищені. С.-г. кооперація стисло спеціалізувалася по окремих галузях с. г-ва, що вважалося за доцільне для підвищення продуктивності і в часи довоєнні. Повстають агрономії кооперативна і колективна. Большевицький режим хоче всі прояви української с.-г. дійсності припасувати до своїх комуністичних теорій, суперечних з природнім господарським інстинктом людства. Але за большевицькою системою існують ще й українські агроробітники, що мають за свій моральний девіз — добро народу — і їхнім самовідданим намаганням і зобов'язана українська с.-г. продукція своїми сучасними хоч якимось досягненнями позитивними.

— З життя Союзу Українок - Емігранток у Варшаві. 22 лютого с. р. відбулися загальні збори членів Союзу Українок - Емігранток. По вислуханню справоздань Голови Союзу, референтки феміністичних та закордонних зносин і скарбника, та по уділенню абсолютної уступачої Управі, збори одностайно обрали на Голову Союзу п. Марію Лівичку. По переведенню таємного голосування до нової Управи увійшли п. п. Саліковська Ніна (заступником голови і секція культурно-освітня), Шевченкова Марія (секретарь), Завадська Валентина (секція феміністична і закордонних зносин), Безручкова Клавдія (секція гуманітарна), Лукасевичева Стефанія (скарбник) та п. Садовська (секція господарча).

Особливу увагу збори присвятили справі реорганізації праці Союзу. Вирішено поділити цілу працю на 5 секцій. Провід кожної обіймас відповідний член Управи. Система ця дасть можливість поширити працю Союзу і притягнути до співпраці всіх членів.

Докладну доповідь на цю тему виголосила п. Чайківська Катерина. План цей зустріч цілковите одобрення зборів і присутні пані по закінченню доповіді почали вписуватися до поодиноких секцій.

Другим важливим питанням, яке

порушили збори, була зміна певних точок дотеперішнього статуту з метою представлення його на затвердження відповідних офіційних чинників, в цілях кращого розвитку союзу, яко незалежної організації.

Для опрацювання статуту покликано комісію з трьох пань — М. Лівичкої, К. Чайківської та В. Завадської.

В Чехії

— Присвячене пам'яті Т. Шевченка засідання ч. 213 Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі відбулося 17 березня 1931 р. о 16 г. На порядку денному були доклади дійсних членів: 1. Білецького, Л. Т. — «Три літа Т. Шевченка» (до літературної історії). 2. Сімовича, В. І. — «До листування Т. Шевченка» (на підставі новознайдених документів).

В Туреччині

— Новорічні привітання Вселенському Патріярхові. І січня с. р. зранку п. п. Мурський Володимир та сотник Микола Забелло прибули до Патріяршої церкви, де службу правив сам Патріярх Вселенський — Фотій. Після служби численні представники місцеві і чужинські, а між ними і наші, перейшли до парадних покоїв Його Святійшества. Скоро з'явився і сам Патріярх, що зачитав до зібраних на старо-грецькій мові слово своє. Після того до Патріярха підходили де-хто з митрополитів з промовами та деякі представники православних церков Царьгорода. Потім, коли всі сіли, Патріярх звертався до багатьох з них із запитами та розмовляв, а тим часом присутніх по тутешньому звичаю частували варенням. На відході наші представники підійшли до Патріярха з привітанням. Його Святійшество затримав їх коло себе, розпитуючи про українські справи. П. Мурський, коротко поінформовавши

Патріярха про наші справи, передав йому нову свою книжку про Україну на турецькій мові. Патріярх, подякувавши, благословив наших представників та казав не забувати його.

Після прийому у Патріярха наші представники перейшли до персонального секретаря Вселенського Патріярха — п. Папа-Іоанну. Той довше затримав гостей. Він сказав, що в Патріярхії дуже добре вражіння зробило звернення українців про прийняття їх під високу руку Вселенського Патріярха. По довгій бесіді, наші представники залишили кілька книжок про Україну ріжними мовами та, розписавшись в книзі гостей, покинули Патріярхат. Вони склали новорічні візити Болгарському Екзархові митрополитові Борисові, грузинам, азербейджанцям та кримцям.

— А 6-го лютого с. р. в день імени Вселенського Патріярха п. п. Мурський та сотн. Забело після урочистої служби Божої в парадних покоях Патріярха склали привітання від імени уряду УНР та від укр. колонії в Царьгороді. Було багато місцевих і чужих делегацій. П. Мурський, привітавши Його Святійшество, передав йому багато книжок, присланих проф. О. Лотоцьким. Як і завжди, Його Святійшество милостиво віднісся до українців та довго з ними говорив.

— 8 лютого п. п. Мурський та Забело завітали до Митрополита Бориса і передали йому примірники тих же книжок, які були прислані проф. Лотоцьким. Митрополит ласкаво прийняв наших представників і довго з ними вів бесіду, згадуючи своє минуле.

Перед тим 2-го лютого Митрополит Борис прибув з візитою до сотника Забело, Голови Української Громади в Туреччині. З ним прибув і його секретарь п. Ніколов. В приємній бесіді митрополит Борис дав ті вказівки що-до вимови церковної служби, в болгарській мові, про які свого часу запитував на сторінках «Тризуба» проф. Огієнко.

— 21-23 січня с. р. в Царьгороді проїздом з Ангори до Відня

гостювала панна Жук Іра, донька відомого українського діяча. Українці дуже радо її вітали.

— 30 січня п. п. Мурський та Забело навістили представника кубанців в Туреччині п. Хвилю, що повернувся з шпиталю.

— В березні цього року починається третій рік видання азербейджанського журналу «Одлу-Юрт», який перший тут розгорнув свої сторінки для українських справ. Нагадуючи про це, не можемо не згадати ім'я п. Расул-Заде-Емін-бея, великого приятеля українців, що виявив багато симпатій до нас. Побажаємо ж цьому журналу дальшого успіху та розвитку.

— 4-го березня відбувся похорон сина п. Халіл-бея, відомого азербейджанського діяча царьгородської колонії. Наші представники склали співчуття та були присутні на похороні.

— Опера «Ярослав — князь Галицький». В Царьгороді перебуває п. Микола Васильєв, (син відомого на Україні композитора та режисера Матвія Васильєва), який написав оперу «Ярослав — князь Галицький» на 5 дій і 7 картин. Вже відбулася читка опери та демонстрація музики. Опера представляє собою не тільки інтерес з національного боку, але і з боку її музичної вартости. Отже просять цим шляхом всіх земляків, де б вони не перебували допомогти, щоби опера ця побачила світ. Звертатися по адресі: Zabello M. kola. 224, postu kutusu. Beyoglu. Istamboul. Turquie.

Бібліографія.

— «Ковыльняы Волны». Число I. Париж листопад 1930 р. Неперіодичний літографований журнал калмицької групи «Хальмак Тапчагин Туек».

Журнал в 59 сторінок четвертки, друкований двома мовами: калмицькою та російською. Містить в собі ріжні статті, вірші, оповідання та кореспонденції.

Взагалі провідні ідеї «Ковыльных Волн» тіж, що й «Вільного Козацтва».

Напряж журналу виявлено найбільше у трьох провідних статтях: «Наши цели» (редакційна), «Наш путь» — Санжи Баликова та «О наших национальных задачах» д-ра Ериджена Кари-Довага.

В статті «Наши цели» з перших рядків зазначено: «говорячи коротко, наша мета — посилене служення ідеї національного самоопределення «малих» народів».

Всі симпатії на стороні фантастичної Козакії, в родину якої мають увійти калмики, як автономна частина. Згадується і про майбутній необхідний союз самостійної «Козакії» з іншими її сусідами.

Захоплення «Козакією» і «козацькою нацією» заходить так далеко, що трапляються і такі суперечності, що козакам—кубанцям не потрібно українського усвідомлення, бо ж їм треба бути «козацькою нацією» і будувати «Козакію» аж по Оренбург, а калмикам, що теж вважають себе «козаками», потрібно і можна бути національно усвідомленими.

Є і «кніксени» (мабуть на всякий випадок) і в сторону «положително культури русскаво народа» і «історично нещасним прибитим русским селянам, що складають справжній русский народ».

Взагалі багатенько ще хитань і боязкості, але це мабуть все від «молодості» калмицького руху. Саме ж по собі появлення такого журналу є цікавим, а може і з'явищем, вартим уваги.

Сагардинський.

— С. А. Масартнеу. Біженці — праця Ліги Націй. Видання Англійського Т-ва для Ліги Націй. Лондон. 1931 р.

Автор написав короткий огляд повійськової біженецької проблеми, яка значно різниться від біженецьких проблем, що були наслідком попередніх війн і революцій. Ріжниця ця полягає в кількості біженців і головним чином в методах її розв'язання.

Остання біженецька проблема, що є наслідком великої війни і

революції, які винесли за меж держав по-над два мільйони біженців, могла бути успішно розв'язаною лише зусиллями багатьох держав, а саме об'єднанням держав — Лігою Націй.

Книга розбита на декільки відділів, з яких цікавими для нас є «відділ про біженців з б. Росії» і «Загальна угода що-до біженців». Решта відділів стосується до інших біженецьких груп (вірмени, греки і т. д.).

У відділі про біженців з б. Росії автор дає коротку історію виникнення еміграції з б. Росії. Іноді можна зустріти в ньому і відомості про Україну і про українську еміграцію, але на жаль не докладні. Трапляються і несенітниці, як наприклад, що генерал Петлюра був білогвардійцем, або що «ім'я Нансена благославляють там, де балалайка грає чудові пісні України».

У відділі «Загальна угода, що до біженців» автор описує організації, встановлені Лігою Націй і слідкує за їх розвитком аж до останнього часу (до початку 1931 р.), коли був заснований новий міжнародний офіс під головуванням п. Макса Губера.

Книга загалом написана добре і може дати особам, які цікавляться біженецькою справою, багато цікавого фактичного матеріалу що-до біженців і міжнародних організацій, які ними піклуються.

Б. Б.

Лист до Редакції

Шановний Пане Редакторе!
На знак вшанування пам'яті дорогого товариша Івана Голоскевича, учня Подільської Духовної Семинарії, що його замучено було большевиками 13 березня 1918 року в Лубнях, в роковини його смерті складаю пожертву десять франків на Бібліотеку імені С. Петлюри в Парижі.

Петро Завальницький(—)

4 березня 1931 р.

Віляр дю Паянай.

Зміст.

— Париж, неділя 22 березня 1931 року — ст. 1. — Початки праці Українського Наукового Інституту у Варшаві — ст. 3. — І. З а т а ш а н с ь к и й . Процес II-го Інтернаціоналу у Москві — ст. 7. — О л е к с а К о с т ю ч е н к о . Теж «Просвід на прилюдний гер, часом викликаний» — ст. 8. П е т р о З а в а л ь н и ц ь к и й . Пам'яті героя — ст. 11. — O b s e r v a t o r : З міжнароднього життя — ст. 11. — З преси — ст. 13. — З широкого світу — ст. 16. — Х р о н і к а : З життя укр. емігранції: У Франції — ст. 17. — В Польщі — ст. 17. — В Чехії — ст. 18. — В Туреччині — ст. 18. — Бібліографія — ст. 19.

Од Генеральної Ради.

Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських організацій у Франції цим оповіщає конкурс на другу студентську стипендію (ім. Гетмана Пилипа Орлика), встановлену Союзом на 7-му З'їзді своєму.

Умови конкурсу:

Кандидат мусить бути членом Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції не менш одного року; бути студентом вищої школи у Франції; до прохання мусить долучити рекомендацію своєї організації, а також всі відомості, необхідні для вияснення його матеріального стану.

ЗАКЛИК

до емігрантів з Летичівщини і околиць.

Гурток емігрантів з Летичева на Поділлю має намір в найближчій будучності видати друком історично-інформаційний альманах про національно-політичне та культурно-економічне і просвітне життя на Летичівщині, почавши від 1917 року.

Причиною, що безпосередне спонукала нас до започаткування цієї акції, є в головній мірі те, що м. Летичів і його околиці, як Межибіж, Деражня, Зіньків, Вовковинці та інші, мимо того, що були впродовж цілого бурхливого часу української революції тереном маси різних історичних моментів визвольної боротьби, що принесли стільки жертв за українську справу; — не має дотепер хоч маленької сторінки в українській мемуаристиці.

Такий альманах був-би відблиском подій, що мали місце не лиш на Летичівщині, але на цілій Україні, — був би виявом переживань і праці не одного участника тих великих історичних моментів, і заохотив-би інших до написання подібних споминів. А все те зібране разом дасть цінний матеріал до правдивого висвітлення причин, хоч хвиливої, але так болючої, втрати нашої самостійности.

Тому підписаний низше ініціативний гурток емігрантів закликає цим всіх шановних громадян Летичівщини, як і тих що мали змогу бути свідками подій і життя на Летичівщині в ті часи, — ласкаво подати свої адреси, або готові матеріали підписанному гурткові, в цілі ближшого порозуміння і обговорення справи.

Зголошення і матеріяли просимо слати на руки Інж. Романа Паламарчука в Городку Ягайлонським, Галичина (Польща). Всі Українські часописи просяться о ласкавий передрук цього заклику.

За ініціативний гурток емігрантів Летичівщини:

Проф. Михайло Іваненко, Інж. Роман Паламарчук, Михайло Гікавий, Інж. Степан Шаргун, Евген Круківський.

До таращанців.

Бажаючи зібрати матеріяли, що до визвольної боротьби нашої Батьківщини і передати історії факти уділу дорогої нам Таращанщини, славу якої бажають відібрати від неї московські царі-червоні, котрі при допомозі пари авантюриків утворили фіктивні Таращанські дивізії — направляючи їх для знищення нашого визвольного руху, ми, таращанці, мусимо пригадати і закріпити славні дні української визвольної боротьби, для чого необхідно подати мені на адресу: Pologne. Chrzanow. ul. Sokola No 6 Ukrainski Komitet. (Dla W. Zadojannego), матеріяли, які, на мою думку, ще збереглися в нашій пам'яті — для передачі нашим нащадкам історії нашого повіту.

Василь Задоянний

Сотник.

Виказ Жертв,

що вплинули до Допомогового Комітету при Українській Реф. Реальній Гімназії в Ржевничах (ЧСР) з

І. ІХ. 1930 р. по І. І 1931 р.

1. Група батьків з Берестечка — 375. —, 2. Невідомий 280. —, 3. Інж. Кичун 220. —, 4. Др. М. Шаповал 200. —, 5. Союз Укр. Жінок-Емігрант. у Варшаві 187.50, 6. Др. В. Сімович 160. —, 7. Др. Рибак, Я. 150. —, 8. Др. Т. Лисецький 150. —, 9. Інж. О. Трубний 130. —, 10. Інж. Ю. Колард 125. —, 11. Інж. А. Мельничук 120. —, 12. Від збірки в Укр. Вис. Педаг. Інститут, у Празі 113. —, 13. Буд. Й. Сухий 100. —, 14. Др. М. Піроженко 100. —, 15. Др. А. Артимович 90. —, 16. Інж. Д. Головка 80. —, 17. Дир. Ю. Колоцуняк 80. —, 18. П-ні О. Підмалівська 80. —, 19. А. Свіжинська 80. —, 20. Др. Я. Зозуля 70. —, 21. А. Савкова 70. —, 22. М. Зубрицький 70. —, 23. Редак. «Наше Слово» 61. —, 24. К. Городечна 60. —, 25. І. Тимофіїв 60. —, 26. Проф. С. Медвідь 60. —, 27. С. Джубан 60. —, 28. Проф. Г. Омельченко 60. —, 29. Інж. П. Ярмоленко 60. —, 30. Др. О. Пестрименко 55. —, 31. Інж. М. Трепет 50. —, 32. Проф. І. Майстренко 50. —, 33. Хв. Осадчий 50. —, 34. Др. Н. Григорів 50. —, 35. Др. І. Попель 50. —, 36. Інж. В. Шевченко 50. —, 37. Інж. К. Жабченко 50. —, 38. Полк. П. Крицький 40, 39. Полк. О. Шаповал 40. —, 40. Др. Ю. Добріловський 40. —, 41. Інж. Л. Мосендз 40. —, 42. К. Марунакова 40. —, 43. І. Корнеляк 40. —, 44. М. Ясінь 40, 45. М. Нагорний 39.20, 46. Інж. Р. Афанасенко 30. —, 47. Проф. К. Заклинський 30. —, 48. Ф. Кінчук 30. —, 49. Укр. Всепр. Союз в Нім. Яблонному 25. —, 50. Інж. Р. Іванець 25. —, 51. Др. С. Масенко 20. 10, 52. Доц. Ф. Гула 20. —, 53. Др. С. Смаль-Стоцький 20. —, 54. Др. А. Малик 20. —,

55. Др. К. Могила 20.—, 56. Др. В. Васильків 20.—, 57. А. Кир. 20.—, 58. М. Сосницька 18.50, 59. Инж. С. Киріченко 15.—, 60. Др. А. Городинський 10.—, 61. М. Кузьмин 10.—, 62. Стражм. Драштата 5.—, 63. Др. С. Бруст 5.— (подано в коронах чсл.).

Жертви річами (одяг, білизна, обув) надіслали: п. О. Строцький, Др. С. Масенко, Инж. Г. Пустовар, Др. Н. Сукманська, інж. Новіцький, п. Кучерякова.

М. Хлюр, голова.

К. Подільський, скарбник

Грошевий звіт

Допомогового Комітету при Українській Реф. Реальній Гімназії в Ржев-ницях за час з I. IX. 1930 по I. I. 1931. р.

ч	П Р И Б У Т О К .	Кч	г
1	Членські внески	1492	50
2	Жертви	5645	70
3	Платня за утримання ви- хованців	640	90
4	Ріжні поступлення	1544	55
Разом		9323	65

В И Д А Т О К		Жад.	Загов	Кч	г.
1	Утримання бурси	16	16	1798	55
2	Повне утримання вихованців	16	7	4255	90
3	Грошові допомоги	2	1	300	—
4	Пошта та канцелярія	—	—	696	05
5	Інвентар	—	—	561	—
6	Одяговий фонд	—	—	1421	35
Разом		—	—	9032	85

Готівка в касі на I. I. 1931 р.: Кч. 290.80.

М. ХЛЮР, проф. гім.
Голова

К. ПОДІЛЬСЬКИЙ, проф. гім.
Скарбник

Наша Хата.

Управа Товариства НАША ХАТА в Подєбрадах (ЧСР), спілка з обмеженою відповідальністю, що на протязі кількох років приходи-

ла з матеріальною допомогою в чорних днях емігрантського життя на Чехах — незліченій кількості української еміграції, з прикрістю констатує, що боржники спілки, що вже є на становищах в багатьох державах та мають можливість урегулювати ті гонорові борги, — забули про цей свій перший обов'язок...

Чимало таких боржників перебуває на теренах Польщі, де займають добре плачені посади.

Управа товариства взиває всіх своїх боржників в Польщі негайно порозумітися з правним радником і уповноваженим товариства в Польщі — п. присяжним адвокатом Григорієм Степурою, на руки котрого складати залеглості. Адреса меценаса Степури така: Луцьк, вул. Маршала Пилсудського ч. 25.

По впливі місячного терміну од видрукування цього скеровано буде до суду справи всіх без виїмки боржників.

Україноський театр у Парижі

під орудою Петра Шмалія

Place du Cardinal Amet, métro La-Motte-Picquet-Grenelle.

Неділя 22 березня 1931 року виставлено буде

«КАТЕРИНА»

п'єса на 4 дії Ванченка

Участь приймають: пані М. Круглякова, Л. Смірнова, Н. Пелешина, З. Власенко-Горлівська, М. Подгурська і др. та пані П. Шмалій, Д. Манців, С. Топольський, А. Грідун, І. Галаган, А. Гончаренко і др.
Початок г. 8.30 год. вечора.

Режисер Шмалій.

Передплачуйте одикий український журнал

К І Н О

присвячений справам кіно-продукції, фото, радіо і театрові.

«К і н о» виходить два рази в місяць об'єму від 12-16 сторін з гарною трибарвною обгорткою. Передплата річно 1.50 ам. дол. Річні передплатники одержать даром всі числа з 1930 року.

Адреса Видавництва «К і н о» — Львів, вул. Бляхарська, ч. 8.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins. Paris XIII.